

Basismidler i konkurrence, Globaliseringsmidlerne og Børsens University Scorecard – en FAQ

Af Ditte Schjødt Jensen

Den danske forskningsindikator – basismidler i konkurrence Hvorfor tale om evalueringer og konkurrence om basismidler?

Ditte Schjødt Jensen
Udviklingskonsulent, ASB
disj@asb.dk

Regeringen tilsluttede sig i 1999 Bologna-aftalen, hvor de enkelte EU-lande bl.a. forpligter sig til at øge bevillingerne til forskning til 1 % af BNP indtil 2010. I forbindelse med *Velfærdsforliget* blev der etableret en pulje, der bl.a. skulle anvendes til at imødekomme denne forpligtelse¹ – *Globaliseringspuljen*.

Den oprindelige aftale om udmøntningen af globaliseringsmidlerne blev i efteråret 2008 bekræftet. Dette betyder i praksis at de danske universiteter tilsammen yderligere får tilført mere end 3 milliarder kroner i basismidler i perioden 2009-2012².

Med de øgede bevillinger til forskning følger et ønske om at se midlerne blive brugt på den bedst mulige måde. Allerede i 2004 anbefalede Danmarks Forskningspolitiske Råd, at der blev arbejdet med et øget fokus på forskningskvalitet. Nogen vil måske kunne erindre *Kernefeltprojektet*, der var det første spadestik på vejen til at kigge på en anvendelig metode³.

Hvordan hænger det sammen med den Norske model?

Kernefeltprojektet inddrog traditionelle forskningsmålingsindikatorer fra naturvidenskab som f.eks. citationer. Projektet skabte stor debat i forskningsverdenen og blev bl.a. anklaget for

at forsøge at trække en generel model ned over alle forskningsområder. Især var anvendelsen af citationer et af de store diskussionspunkter⁴.

Den såkaldte *Norske Model*, der er udført af Universitets- og Høgskolerådet i samarbejde med det norske uddannelses- og forskningsministerium, er resultatet af Norges arbejde for en alternativ forskningsfinansieringsmetode. Modellen tager udgangspunkt i publikationsforskellene mellem fagområder og vælger kategorisk at undlade inddragelsen af citationer. Derimod inddrages publikationer, da det antages at være et samlet formål for forskningen at formidle resultater via publikationer⁵. Jesper W. Schneider, der er lektor på Danmarks Biblioteksskole og konsulent for Forsknings- og Innovationsstyrelsen beskriver kort den *Norske Model* således: "*Grundstenen i den norske model er en publikationsdatabase, der omfatter godt 800 forlag og knap 17.000 videnskabelige tidsskrifter. Hvis forskerne bidrager med bøger eller artikler til denne liste, opnår de points*".⁶

Hvad er det norske i det danske?

På regeringens foranledning har Forsknings- og Innovationsstyrelsen siden efteråret 2007 arbejdet på en bibliometrisk indikator, der på sigt skal være én indikator blandt flere til at fordele de

øgede basismidler til universiteterne. Der er dog endnu ingen konkret aftale om at anvende en resultatbaseret fordelingsnøgle: "*Der er enighed om, at tilvæksten i basismidler til universiteterne i 2009 fordeles efter den kendte fordelingsnøgle 50-40-10. Partierne noterer sig, at regeringen vil fremlægge et forslag til en ny fordelingsnøgle fra 2010. Dette forslag er udgangspunktet for de drøftelser med partierne bag globaliseringsaftalen, der indledes i foråret 2009, når den bibliometriske indikator foreligger*".⁷

Det er intentionen, at indikatorerne i den nye fordelingsnøgle skal forholde sig til tre overordnede linjer: forskning, uddannelse og vidensspredning.⁸

Den bibliometriske indikator er p.t. den indikator, der er arbejdet mest med. Ligheden med den *Norske Model* er stor, da metoden principielt er den samme. Der er nedsat en række udvalg, der har til formål at undersøge de danske forhold og tilpasse modellen hertil. Samtidig er der udpeget 68 faggrupper, der skal repræsentere deres forskningsfelter i udarbejdelsen af en samlet liste over tidsskrifter og forlag, som danske forskere publicerer i. Listerne blev udarbejdet for de enkelte faggrupper i efteråret 2008, og faggrupperne har dernæst indsendt deres anbefalinger til en gruppering af tidsskrifterne i to niveauer, der skal

¹ Se f.eks. publikationen "*Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen – Opfølgning på velfærdsaftalen – Opfølgning på aftale om fremtidig indvandring*" fra november 2006. www.fm.dk

² Se aftalen mellem Folketingets partier på Videnskabsministeriets hjemmeside: <http://vtu.dk/lovstof/politiske-aftaler/aftale-fordeling-globaliseringsmidlerne-forskning-udvikling-2008>

³ Læs om Kernefeltprojektet i Danmarks Forskningspolitiske Råds årsrapport fra 2005: "*Forskningspolitiske udfordringer – Identifikation af kernefelter i dansk forskning*". www.vtu.dk

⁴ Se f.eks. Sandal, Solveig Bach; Schjødt Jensen, Ditte & Schneider, Jesper W. (2006). Identificering af kernefelter i dansk forskning - et kritisk blik på metoden bag. *DF Revy*, 29(6), 10-13.

⁵ Den norske rapport *Vekt på forskning*, kan downloades her: www.uhr.no/forskning/publisering/utvalget/sentrale_dokumenter, hvor der også findes en engelsk oversættelse.

⁶ Schneider, Jesper W. (2008) I Norge tæller man publikationer. *BiblioteksskoleNyt*, 24(2), 12

⁷ Fra aftalen om fordelingen af globaliseringsmidlerne: <http://vtu.dk/lovstof/politiske-aftaler/aftale-fordeling-globaliseringsmidlerne-forskning-udvikling-2008> Begrebet 50-40-10 henviser til den nuværende model, hvor 50 % af midlerne fordeles efter studenter-årsværk (STÅ), 40 % efter eksterne forskningsindtægter og 10 % efter antallet af Ph.D'er

⁸ Læs mere på Universitets- og Bygningsstyrelsen hjemmeside: www.ubst.dk/institutioner-og-okonomi/finansiering/basismidler-efter-kvalitet, hvor det også er muligt at downloade slutrapporterne for de enkelte indikator-arbejdsgrupper.

Publikationstype	Niveau 1	Niveau 2
Videnskabelige monografier	5	8
Videnskabelige artikler i tidsskrifter (periodika og serier)	1	3
Videnskabelige artikler i antologiserie med ISSNnummer	1	3
Videnskabelige artikler i antologier	0,5	2
Ph.d.-afhandlinger		2
Doktorafhandlinger		5
Patenter		1

give forskellige point. *Niveau 1* repræsenterer det ”almindelige niveau” og *Niveau 2* henviser til publikationskanaler, der er sværere at publicere i. Listerne er ikke offentliggjorte.

Hvad er det nu, der skal måles på?

Grundlæggende måler modellen antallet af publikationer fra hvert universitet, ganget med et bestemt antal point alt efter publikationstype og niveau (se tabel ovenfor).

Tidsskrifterne og forlagene er medtaget, hvis de har en dokumenteret tradition for fagfællebedømmelse/peer review og hvis de ikke er lokale. Udvælgelsen af publikationstyper, tidsskrifter og forlag, samt kategoriseringen af disse har været et større arbejde, der har genereret meget diskussion. Bl.a. har der været diskussion om fortolkningen af begrebet fagfællebedømmelse og definitionen af lokale publikationskanaler.⁹

Hvad er de første erfaringer fra Norge?

Da den danske bibliometriske indikator i hovedtræk er den samme som den *Norske Model*, er det interessant at se Norges erfaringer siden 2006, hvor modellen første gang blev anvendt til ressourceallokering.

Norge har i perioden oplevet en positiv vækst i antallet af publikationer – især i internationale tidsskrifter. Tilførslen af ekstra midler i forbindelse med indførslen af fordelingsmetoden har på den ene side givet større råderum, samtidig med at der er kommet øget fokus på forskningspublicering, hvor der er større incitament til at publicere i internationale kvalitetstidsskrifter.¹⁰ Som sidegevinst er forskningsregistreringen blevet mærkbart forbedret, hvilket på sigt giver øget synlighed for forskningen.

Børsens University Scorecard

Hvad blev der målt på?

Børsens University Scorecard rangordnede universiteterne efter seks forskellige indikatorer:

1. Universiteternes placering på henholdsvis THES og Shanghai (kilde: Times Higher Educational Supplement og Shanghai Jiao Thong): 5 pct.
2. Antal studerende pr. VIP (kilde: Danske Universiteter): 10 pct.
3. Andelen af internationale VIP (Kilde: Top-universities.com): 15 pct.
4. Andelen af internationale studerende (kilde: Danske Universiteter): 15 pct.
5. Universiteternes internationale samarbejde (kilde: Thomson Reuters, Web of Science): 15 pct.
6. Tek/nat, sund og samf publikationer, citationer og impact (kilde: Thomson Reuters, Web of Science): 40 pct.¹¹

Børsens University Scorecard et tænkt som en dansk pendant til de prestigefyldte universitetsranglister, THE-QS (tidligere THES) og Shanghai.¹²

Alle ranglister har deres ulemper - bl.a. fordi det er svært at kvantificere indikatorerne til tal, hvor man logisk kan sige, at 2 er dobbelt så godt som 1. Rækkefølgen på ranglisterne kan derfor ikke fortolkes som endegyldig. THE-QS har f.eks. en indikator for omdømme, hvor direktører i internationale virksomheder skal nævne hvilket universitet, de helst vil ansætte kandidater fra. Det kan være svært at vurdere, om det er dobbelt så godt at være nævnt på denne måde 20 end 10 gange, da indikatoren som udgangspunkt er kvalitativ. De internationale ranglister har dog så mange år på bagen, at de ofte bliver anset som business-as-usual, og publiceringen af disse skaber sjældent den store debat ... altså, med mindre man pludselig rykker tilbage i forhold til sidst...

Hvorfor al den palaver?

Børsens metode var ikke gennemprøvet og resultaterne var desuden behæftet med fejl. Læs bl.a. kritikken i dette nummer af DF Revy, hvor hhv. Niels Bredsdorff og Leif Hansen gennemgår

Børsens ranglister for ”regnefejl” og de politiske konsekvenser af disse (se side 8), og hvor Niels Bredsdorff sammen med Søren Møller desuden kigger på metodens begrænsninger (se side 4).

Når debatten blev så stor, hænger det især sammen med, at Folketinget stod overfor forhandlingerne om udmøntningen af Globaliseringspuljen: Hvor meget skulle indgå i universiteternes basismidler, og skulle disse fordeles på samme måde som hidtil, eller var der opbakning for en konkurrencemodell?

Samtidig kom Børsen med sit udspil til at ligge i forlængelse af en lignende artikelserie fra 2006, der også dengang skabte debat. Kritikken gik især på metoden og de politiske intentioner med serien, foruden de kategoriske fortolkninger af analyserne, der udpegede enkelte universiteter til at være ”klassens tabere”.¹³

Og hvordan hænger det sammen med basismidlerne og Globaliseringspuljen?

Reelt hænger det ikke sammen, men man kan sige at Børsens University Scorecard blev publiceret midt i en i forvejen betændt diskussion om konkurrenceudsatte basismidler. Diskussionen var især ophedet i forhold til den bibliometriske indikator opbygning og anvendelse, og Børsens University Scorecard kunne let fortolkes som et indspark i debatten.

Hvis du vil vide mere

Læs mere om arbejdet med de danske forskningsindikatorer på Universitets- og Bygningsstyrelsens hjemmeside: www.ubst.dk/institutioner-og-okonomi/finansiering/basismidler-efter-kvalitet.

Læs mere om den bibliometriske forskningsindikator på Forsknings- og Innovationsstyrelsens detaljerede og informative hjemmeside: <http://fi.dk/site/forside/forskning/den-bibliometriske-forskningsindikator>

Bloggen Forskningsfrihed (<http://professorvalde.blogspot.com/>), der administreres af Claus Emmeche (lektor og leder af Center for Naturfilosofi og Videnskabsstudier, Københavns Universitet), giver desuden et godt overblik over debatten omkring basismidlerne. Bloggen indeholder både klip fra de danske medier, samt debatindlæg og kommentarer fra en bred vifte af forskere.

⁹ Læs mere om indikatoren på Forsknings- og Innovationsstyrelsens hjemmeside: <http://fi.dk/forskning/den-bibliometriske-forskningsindikator>, hvor det bl.a. er muligt at downloade et samlet notat over den bibliometriske indikator, som giver et udmærket overblik over processen.

¹⁰ Sivertsen, Gunnar (2008). Vækst i norsk forskning. *Forskningspolitik* 3/2008, 20-21.

¹¹ Citat fra Tholstrup, Susanne (2008). Store forskelle på universiteternes kvalitet. *Børsen*, fredag d. 26. september, 2-4.

¹² THE-QS: www.topuniversities.com/worlduniversity-rankings/ Shanghai: www.arwu.org/

¹³ Tholstrup, Susanne (2006). Handelshøjskoler i oprør. *Børsen*: Executive, fredag d. 13. oktober, 4
Tholstrup, Susanne (2006). DEBAT: Danske universiteternes internationale gennemslagskraft: Pære-æblesammenligning i Børsen Executive-analyse, *Børsen*, mandag d. 9. oktober, 2

Tholstrup, Susanne (2006). Universiteter mangler gennemslagskraft, *Børsen*: Executive, fredag d. 29. september, 2-3

Tholstrup, Susanne (2006). Metode med begrænsninger, *Børsen*: Executive, fredag d. 29. september, 3

Tholstrup, Susanne (2006). Slut med at lede universiteter i blinde, *Børsen*: Executive, fredag d. 22. september, 2-3